

TELEPÜLÉSI

Értéktár

NEMESCSÓ

KALINCSÁK BALÁZS

Nemescsó Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Nemescsói Evangélikus Templom

1698-ban Kazó István kanonok tartott itt vizitációt a győri püspök megbízásából. Ekkor már ezt olvashatjuk: „A templomotska belől a helység közepén egy kevéssé felemelt helyen napkeletre fekszik. A régiektől Isten dicsőségére és Szent Péternek tiszteletére építtetett. Térségére nézve igen csekély. A padimentum kővel van kirakva. A kórus fából épült, a prédikálószték kőből van. S székek rendetlenek, alkalmatlanok és csekélyek. Nintsen sekrestyéje, keresztelő köve, gyóntatószéke, sem oltárjai. Egy asztala van, mely oltárképpen szolgál kőből. Vagyon körülötte egy alkalmatos temetőhely, de bomladozott és több helyen réses a körülvevő fala. A toronyban, mely kőből épült és kirakott fedeles, egy harang vagyon benne, mely felirata szerint 1614-ből való...A plébános Tudós Ats Mihály Úr augusztana vallású magyar, csepregi születésű, 51 esztendő. ..Nemes Choi községben számlátatnak 175 lakosok, ezek közül 16 katolikus.” Ez a canonica visitatio nemcsak arról árulkodik, hogy a katolikus egyház ekkor még vizsgálta az evangélikus gyülekezeteket. Inkább arról, hogy a

templom régebben épült, katolikus templom lehetett eredetileg „Szent Péter tiszteletére”. Ez a vizitációs leírás arról is tanúskodik, hogy az 1698-ban használt templom már átalakult evangélikus használatra, de ez a templom még nem a mostani. A harang pedig 1614-ben készült. A falu hamar átállt az evangélikus hitre, hiszen 1698-ban 175 lélekből csak 16 katolikus maradt. Ez nem történhetett semmiféle erőszakkal. A lelkész 1698-ban id. Ács Mihály volt már. Ezen a környéken tehát talán már a 16. században, de legkésőbb a 17. század elején győzött a reformáció.

Az artikuláris gyülekezet

Az előbbi vizitáció már az 1681-es soproni országgyűlés döntése után született, amely szerint Nemescsó Vas megye északnyugati részének, a mai Burgenland területének egészen Felsőőrig (Oberwart) és Muraköz egy részének is egyetlen evangélikus temploma lett „nyilvános istentiszteletre”. Nagy területről kellett tehát idevándorolni mindazoknak, akik ebben az időben istentiszteletre akartak járni. De éppen ez a tény tette jelentőssé a nemescsói gyülekezetet. Így lett Vas megye nyugati részének a lelki „központja.” Az igehirdetés német és magyar nyelven, illetve még vend nyelven is folyt.

Ezzel függ össze a már említett canonica visitatio folytatása: „Azon kívül ezen helységben van két oratorium fából és deszkából készítve, mindegyik közönséges gyakorlásra szolgál nagy számmal benne összegyülekezni kiváltképpen nagy ünnepek alkalmával úgy mint karácsonykor és húsvétkor. Egyik ezen oratorium a templom mellett fekszik, fa zsindegyel van fedve, elegendő székekkel és alkalmatos. Van benne fa katedra, egy oltár, csekély két szőnyeg. Ez a magyarok számára szolgál, kik bizonyos időben Vas megyéből oda jönnek és az ő szertartásaikat gyakorolják. – A másik oratoriumot pajtának lehetne mondani, zsúpszalmával van fedve, rongyos, lyukacsos mind a sövényében, mind a szalmafedelében. A székek rendetlenek, oltár helyett az üdvözítőnek képe van egy fa feszülettel. Ez azon háznak, melyben az augusztana valláson lévő plébános lakik, a kertjében magában a faluban van.” Ezt az oratoriumot a német nyelvű istentiszteletekre használták.

A lelkészek híveikkel csak akkor találkozhattak, ha azok jöttek ide istentiszteletre, ők maguk máshová nem mehettek híveik után. „1711. Sigray József szolgabíró a kőszegieket megintette, hogy a lutheránus papokat, tanodákat a városban túrni, pártfogolni ne merészeljék.” A vizitáció tanúsítja tehát, hogy az artikuláris nemescsói gyülekezetben a 16. és 17. század fordulóján egy „templomocská” és két oratórium állt a lelkészlakás mellett.

Szószerkoltár
Keresztelőkút
Orgona
Oltárterítő
Címerek
Matricula

A községbe a római katolikus hívek 1876-ban építették a templomukat. Kevés írásos emlék található róla. A feljegyzésekből kiderül, hogy abban az időben a katolikus hívek kevesen voltak, így Kószeghez tartoztak. Ahhoz hogy halottaikat ki tudják harangozni, elhatározták, hogy építenek egy haranglábat. Gyűjtést szerveztek, aminek eredményeképpen a hívek annyi adományt adtak össze, hogy egy kisebb templomot tudtak építeni. Az építésben a négy Németh testvér viselte a nagyobb részt.

A templomba belépve a barokk oltár tárul szemünk elé. Az oltár 1762-ből származik. Az idősebb hívek elmondása szerint Vát és Szeleste között lévő Szentkút kápolnából származik. A templom Szt. Péter és Pál apostolok tiszteletére épült. A baloldali szobor Szt. Pétert ábrázolja, aki a kulcsokat tartja kezében, a lelki hatalom jelvényét és egy könyvet. Jézus szavai olvashatók rajta: „elmenvén az egész világra, hirdessétek tanításomat az evangéliumot”. Másik oldalon Szt. Pál apostolt láthatjuk, kezében kard, kivégzésének jelképe. A másik kezében ugyancsak könyvet látunk, hisz a nemzetek apostolának nevezik. Számtalan könyvet írt a különböző egyházközségek számára. Középen látható a Szűz Anya képe, a gyermek Jézust tartva ölében.

A templomnak két búcsúja van, az egyik Szt. Péter és Pál apostolok napján, június 29-én, a másik október első vasárnapján, a rózsafüzér királynő tiszteletére, mivel a templomot ezen a napon áldották meg.

A liturgikus tér 1988-ban alakították ki, szembe oltárt építettek a II. vatikáni zsinat

A Nemescsói Tézsula Hagyományörző Egyesület 2014-ben alakult 28 fővel. A tézsula jelentése egy összekötő rúd, amely az igát és a boronát kötötte össze. Enélkül nem lehet fogattal dolgozni. Ezért választottuk egyesületünk névadójának, mert a múltat kötjük össze a jövő nemzedékével. Egyesületünk célja értéke-

ink felismerése, felkutatása, megőrzése és továbbadása az utókornak. Nemescsó gazdag helytörténeti múlttal rendelkezik, ami sokrétű: egyháztörténet, iskola, a falu nemesi története. Tárgyi, szellemi, gasztronómiai, falusi életforma, elfedett szokások, kézművesség, mesterségek felelevenítése. Minden tárgy az adott idő életformájáról mesél akár történelmi, gazdasági tükrök. Sok száz képet gyűjtöttünk össze régi tárgyakat, recepteket, amiket újra elkészítünk. A Nóta kör megalakulás óta régi nótákat tanul, hogy a dalkincsünket az utókor számára megtarthassuk. A gyerekekkel népszokásainkat elevenítjük fel, így például a lucázást, korbácsolást, tojás dobálást. Alkalmainkon búzakoszorút fonunk, cekkert készítünk, tollat fosztunk. Részt veszünk a falu szépítésében, rendezvények lebonyolításában, illetve a kőszegi Orsolya napi vásáron.

Nemescsói Katolikus Templom

előírásai szerint, majd legirét állították, mely a papnak és a ministránsok ülőhelye. 1989-ben hátul megépült az un. lourdesi barlang. Köztudott, hogy Lourdesben nagyon sokan meggyógyulnak a Szűz Anya közbenjárásával. Szobor már létezett s ettől kezdve már méltó helyre került.

1974-ben a templom belső és külső vakolatát teljes egészében a hívek felújították. Ezen alkalommal volt az oltár restaurálása, aranyozása is.

1978-ban a harangot újra öntötték, mivel a II. világháborúban megsérült. Az órbottyáni harangöntő mester, Gombos Lajos munkáját dicséri. A hangon latin nyelven a következő szöveg látható: „Az élőket hívom, a holtakat elsíratom, a villámokat pedig megtöröm.” Még egy harangot találunk a toronyban, amely - a hívek szerint - a Benkeházi temető haranglábatban „siratta” a holtakat, a II. világháború idejéig, amikor az itt lévő harang megsérült.

Tézsula Hagyományörző Egyesület

Új hagyományt teremtettünk az újkényér ünnepének megrendezésével, melyet minden évben Nemzeti ünnepünkön augusztus 20-án tartunk. Ennek keretében a kenyérdagasztás tudományát mutatjuk be az utókornak. Az ünnepen megtekinthetőek az eddig összegyűjtött tárgyakból készült alkalmi kiállítás. A különböző régi ételekből tartottunk bemutatót, kóstolót.

Célkitűzéseinket az egyesület alapszabályában a következőképpen fogalmaztuk meg:

Az Egyesület célja: • Nemescsó fejlesztése • kulturális örökségünk, helyi hagyományaink megőrzése, bemutatása, tovább adása • emberi kapcsolatok erősítése • a szabadidő hasznos eltöltésének segítése • a falusi élet rangjának visszaszerzése • a hagyományos gasztronómia felelevenítése

Projekt – Hungarikum - 2016

Felső-Gyöngyösmonti Értéktár elkészítése és bemutatása Vas megyében

A Vas megyei Felső-Gyöngyösmente helyi értékeire alapozott tájegységi értékeinek meghatározása és közösségi hasznosítás alapjainak megteremtése

Projekt vízió | Vas megye északi területén, Szombathely és Kőszeg közti vidékies térség (Gyöngyösmente) természeti (Írottó Natúrpark), kulturális (Szent Márton templomok, Órvidéki, Hegyaljai hagyományok) értékei lehetővé teszik, hogy közössége ezekre a szilárd alapokra épített közösségfejlesztésbe fogjon. Célunk, hogy a térség mind a kilenc települése: Gencsapáti, Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Pusztacsó, Nemescsó, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely azonos minőségű és publikáltságú helyi értéktárral rendelkezzen. Ezek alapján a térség értéktárát, tájegységi érték albumot hoznánk létre, mely kiegészítve a helyi értéktárak értékeivel közösségfejlesztési, gazdaságfejlesztési bázist képezne térségfejlesztő munkánkban.

Helyzetfeltárás | Helyi Fejlesztési Stratégiánk (HFS) alapját is a fenti gondolat adja, de jelenleg csak kettő térségi település, a Cáki Pincesor gazdája, Cák település és a megye hagyományörzésében élen járó Gencsapáti Hagományörzők, illetve Önkormányzatuk rendelkezik felméréssel, igaz ők már megyei értéktáras helyi értékekkel is bírnak. A többi település csak értéktár bizottságot, illetve térségi értéktár tanácsot hozott létre, ez idáig érdemi munka nem történt körükben. A két értéktáras település, a megyei NMI szakemberei, térségi polgármesterek és az UTIRO Térségfejlesztő Egyesület, mint LEADER címbirtokos egyesület közös döntése értelmében, együttműködéses pályázatot indított, Vas megyében elsőként, a Felső-Gyöngyösmonti Tájegységi Értéktár létrehozására.

Egyesületünk, annak munkaszervezete és vezetője Bolfán Csaba 2008 óta foglalkozik térségfejlesztéssel, személyesen helyi értékörzéssel (Biotájház, Lukácsháza). Tevékenységünk ezen időszak óta számos helyi értéken alapuló rendezvény és építmény (Pincés Kemencés, Lukácsháza, Marton szállás, Horvátzsidány, Bóság napok, Bó, Büki Tájház, Bük, stb.) létrejöttéhez járult hozzá. 2016 óta egyesületünk a Vas megyei NMI partnerszervezete, mely közös tevékenységben a helyi értékek őrzésére szolgáló egyesületek és közösségi programok segítése a fő tevékenységünk.

KALINCSÁK BALÁZS

Nemescsó Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Nemescsói Önkéntes Tűzoltó egyesület

A nemescsói Önkéntes Tűzoltó Egyesület nagy múltra tekint vissza. 1893. május 7-én alakult. Már az előző évben tudatosan készültek az 1893-as megalakulásra. A még ma is meglévő és üzemképes kocsifecskendőt részletfizetéssel 1892. május 23-án vették Saltenhofer Frigyesztől. Az alakuló ülés 1893. május 7-én volt. Elnöke Éder József ev. lelkész, jegyzője Pálmay Ödön ev. tanító, pénztáros Perger István lett. ...

.. 2010 ben alakultunk újjá 25 fővel, jelenlegi létszámunk 35 fő. Együttműködési megállapodásunk van a Vas megyei Katasztrófa védelmi igazgatósággal, illetve baráti viszonyt ápolunk a környékbeli önkéntes illetve önkormányzati illetve hivatásos tűzoltóságokkal. A vonulási területhez szorosan 6 település tartozik. A jelenlegi szertár épületet szívességi használatba kaptuk a helyi önkormányzattól, bővítettük egy tetőtér beépítéssel pályázati pénzből. Rendezvényeken való megjelenéseink óvodai, iskolai, községi gyereknapok, falunapok, más egyesületek rendezvényei, katasztrófavédelmi rendezvények, gyakorlatok.

Partnerség:

Pályázó: UTIRO Térségfejlesztő Egyesület

Szakmai partnerek: NMI Vas megyei szervezete, Vas Megyei Értéktár Bizottság

Mentor települések (elismert, dokumentált értéktárral rendelkezők): Cák, Gencsapáti

Cák településen 2015 évtől elismerten, megyei értéktárban rögzítetten, a Cáki Pincesor, Vas megye Szőlőhegyeire jellemző boronafalu építészeti együttes található, mely őrzése, védelme a település egyik kiemelt feladata

Gencsapáti településen, a szintén megyei értéktáras Hagományörzők által gondozottan négy értéket is örökítenek. Szentkút és Ördögkő, Gencsapáti táncgyomány, Verbunk, Gencsapáti tojásfestés hagyománya, Gencsapáti Legénycéh hagyománya tartozik hozzájuk

Tevékenységük, értékörzésük és annak tisztelete példát mutat a többi hozzájuk csatlakozni kívánó településnek. Dokumentált Helyi Értéktárát készíteni szándékozó települések, melyeket vagy önkormányzat, vagy annak civil szervezete képvisel: Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Nemescsó, Pusztacsó, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely Ezen települések képviselő testületei már értéktár bizottságokat állítottak fel, listákat készítettek, de teljes körű, közmegegyezésen nyugvó, dokumentált helyi értéktárunk még nincs.

Projekt eredménye | Együttműködésünk eredményeként Vas megye e kistáján létrejött a közösségi érték megállapítás új formája, mely alkalmas a térség további kohéziójának növelésére. Munkák végeztével elmondhatjuk, hogy a Tájegységi értéktár készítése, értéktár kiadvány kiadása segítségével falvaink erősödtek, kapcsolataink mélyültek és lakosaik jobban megismerték saját értékeiket.

Már az őskorban lakott hely volt, határában kőkorszaki és római emlékeket is találtak. A települést 1248-ban Cho alakban említik először. Első ismert földesura Csói Márton volt. 1283-ban Chou, 1418-ban Chow, 1420-ban Felsew Cho alakban említik. 1511-től szerepel a nemes előtaggal, ekkor Nemes Cho alakban említik. Neve a régi magyar Chu személynévből származik. Nevének előtagja a 16. században alapított Pustacsótól is megkülönbözteti és egykori kismemesi lakosságára utal. A Csói család a 13. század második felében jelentős szerepet játszott. Az ellenreformáció idején egyike a megye két megmaradt evangélikus egyházának (a másik Nemesdömölk). Az 1681-es soproni országgyűlés döntése következtében ugyanis a protestánsok megyénként csak két templomban folytathattak vallásgyakorlatot. Ez a korszak meghozta a település felvirágzását és 100 évig tartott (1681-1781). Az evangélikusok két imaházban vehettek részt istentiszteleten, az egyik a magyarok, a másik a német nyelvűek számára működött. Az előbbi faszindellyel fedett épület a mai evangélikus templom mellett állt, az utóbbi egy pajtaszerű faépületben működött, majd 1702-től egy erre a célra épített faépületben. A falnak evangélikus iskolája és tápintézete volt. A mai evangélikus templom II. József türelmi rendelete után 1784-ben épült újjá, az eredeti tetőszerkezet és belső faoszlopok felhasználásával.

A tűzvészek sem kerülték el a községet, 1742. július 12-én egy lakóházból kijövő tűzkakas pusztított, majd 1754-ben a templom környéke égett le. Megrongálódott az iskola tetőszerkezete is, melyet hatalmas összefogással két hét alatt helyreállítottak. Ezt követően az Önkéntes Tűzoltó Egyesület alakuló ülés 1893. május 7-én volt.

